

Jaarverslag 2019

Criteria: Conform niveau 3 op de CO2-prestatieladder 3.0 en ISO 14064-1 norm
Opgesteld door: Joan van Mook, Erwin van der Westen en Nico den Hartog

Autorisatiedatum	17 maart 2020	2 april 2020	21 april 2020
Versie	1	2	3

Inhoudsopgave

1	INLEIDING EN VERANTWOORDING	3
1.1.	BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE	3
1.2.	BASISJAAR EN RAPPORTAGE	3
1.3.	AFBAKENING.....	3
1.4.	UITSLUITINGEN.....	3
2	CO2 EMISSIE	4
2.1.	DIRECTE EN INDIRECTE GHG-EMISSIES	4
2.2.	HEDEN EN TOEKOMST	4
2.3.	CO2 FOOTPRINT	5
2.4.	KWANTIFICERINGSMETHODEN	6
2.5.	PROJECTEN MET GUNNINGSVOORDEEL	6
2.6.	VERDELING EMISSIE	6
3	REDUCTIEDOELSTELLINGEN	8
3.1.	UITGEVOERDE MAATREGELEN.....	8
3.2.	DOELSTELLINGEN	9
3.3.	MAATREGELELIJST.....	10
3.4.	SUBDOELSTELLINGEN	10
4	INITIATIEF	12
4.1.	ONDERZOEK NAAR SECTOR- EN KETENINITIATIEVEN	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.2.	INITIATIEVEN BESPROKEN IN HET MANAGEMENT.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.3.	KEUZE VOOR ACTIEVE DEELNAME	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.4.	TOELICHTING OP HET INITIATIEF	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.5.	VOORTGANG INITIATIEF.....	12

1 Inleiding en verantwoording

In dit jaarverslag rapporteren we over de voortgang ten opzichte van de doelstellingen voor het bedrijf en de projecten waarop CO₂-gerelateerd gunningvoordeel verkregen is. Dit jaarverslag vormt een stimulans om bij voortduring te werken aan de realisatie van de CO₂-reductiedoelstellingen voor scope 1 en 2.

1.1. Beschrijving van de organisatie

Graslandbeheer is actief in het onderhouden en maaien van dijkvakken, in opdracht van waterschappen. Daarnaast is het bedrijf actief in de verkoop en levering van hooi. De opdrachtgevers voor het 'hooi' zijn voornamelijk agrarische bedrijven.

1.2. Verantwoordelijken t.a.v. CO₂ Uitstoot

Binnen Graslandbeheer zijn Erwin van der Westen en Joan van Mook verantwoordelijk voor het beleid inzake de uitstoot en reductie van CO₂.

1.3. Basisjaar en rapportages

Voor Graslandbeheer is in 2019 de eerste emissieinventaris (CO₂ Footprint) volgens het GHG-protocol opgesteld. Deze heeft betrekking op het jaar 2018. In het half-jaarverslag 2019 wordt de voortgang van de maatregelen om CO₂-reductie te bereiken besproken (januari tot en met juni 2019). In maand februari 2020 is de emissieinventaris over 2019 berekend. In dit jaarverslag wordt deze inventaris geëvalueerd.

1.4. Afbakening

In hoofdstuk 3 van het GHG protocol worden twee methodes beschreven waarop de "organizational boundary" kan worden bepaald. Onderstaand wordt de juridische entiteit genoemd die als boundary geldt voor het berekenen van de CO₂-footprint van Graslandbeheer, de bijbehorende CO₂-reductiedoelstellingen en ook als naam zal worden gebruikt op het CO₂-bewust certificaat.

- Graslandbeheer, ingeschreven onder nummer 63250349 bij de Kamer van Koophandel te Den Bosch

De methode die Graslandbeheer heeft gekozen, is de GHG-methode. Hierbij is de hoogste entiteit binnen de organisatie gekozen. In 2019 was er ten opzichte van 2018 geen verandering in de bedrijfsstructuur.

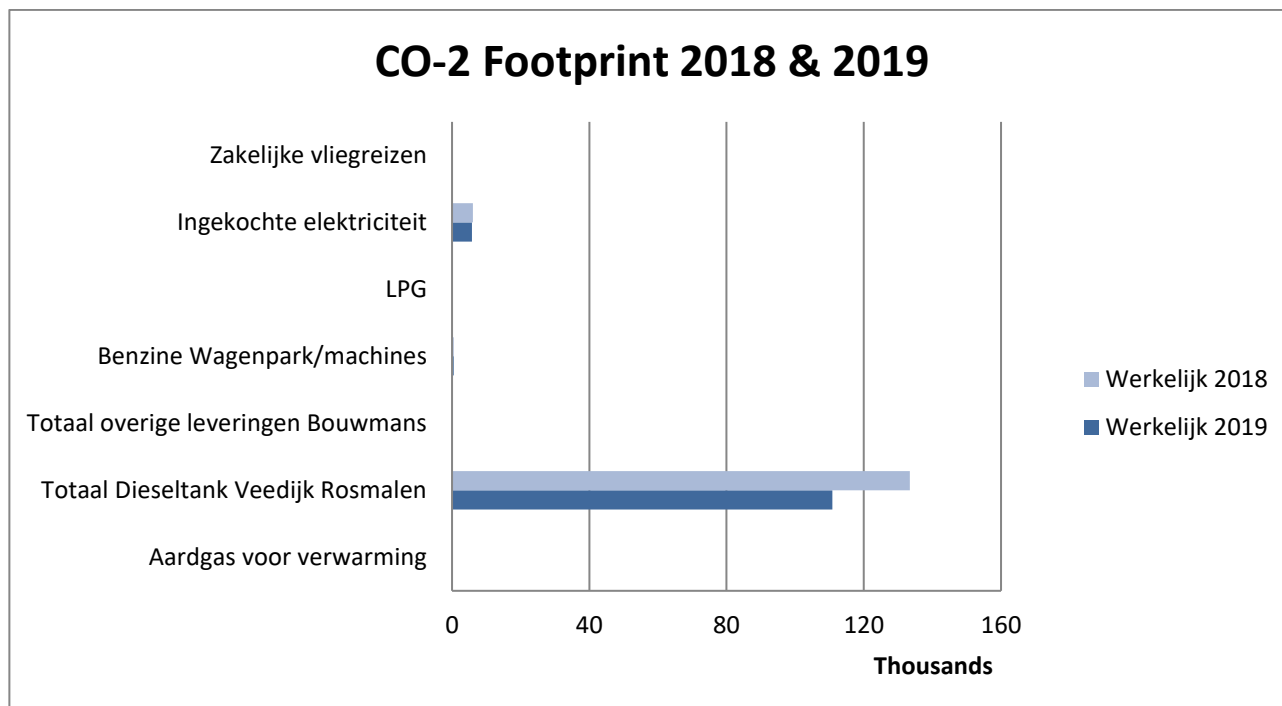
1.5. Uitsluitingen

Er zijn enkele uitsluitingen vermeld in de footprint. De betreffende verbruiken zijn dusdanig laag dat deze ten aanzien van de totale CO₂ emissie niet relevant zijn (< 0,5 %). Het verbruik is derhalve niet meegenomen in de footprint. Bijvoorbeeld Lasgas en de Ad-Blue.

2 CO2 emissie

2.1. Directe en indirecte GHG-emissies

In dit hoofdstuk worden de berekende GHG emissies toegelicht. De directe en indirecte GHG emissie van Graslandbeheer zijn vastgesteld voor het jaar 2018 (tabel 1).

Tabel 1 CO-2 Uitstoot 2018 en 2019

Opmerking

Binnen Graslandbeheer vond er in 2019 geen verbranding van biomassa plaats. Er heeft geen broeikasgasverwijdering plaatsgevonden. Binnen Graslandbeheer zijn geen individuele personen te benoemen die een dermate invloed op de CO2 footprint hebben dat gedragsverandering van deze individuele persoon alleen al zou zorgen voor een significante verandering in de CO2 footprint.

2.2. Heden en toekomst

In tabel 1 valt het grote aandeel van het dieselverbruik op. In 2019 hebben wij gewerkt aan het specifieker maken van het brandstofverbruik. De specificatie hiervan staat in onze emissieinventaris en in de energiebeoordeling. Wij werken verder aan het vergroten van het inzicht in het brandstofverbruik.

Voor de toekomst wordt er (rekening houdend met de omzet) een hogere uitstoot verwacht. De oorzaak hiervan is dat er een opdracht is aangenomen die in de omgeving van Schoonhoven uitgevoerd dient te worden: de opdracht betreft weliswaar de dijkvakken aan de zuidzijde van de rivier, maar verder bij Rosmalen vandaan dan onze overige werklocaties.

2.3. CO2 footprint

De CO-2 Footprint over het jaar 2019 ziet er als volgt uit:

2019						
Scope 1 (directe emissies)						
Totaal Dieseltank Veedijk Rosmalen	34.304	liter		110.801	KG CO2	94,62%
Totaal overige leveringen Bouwmans	0	liter		0	KG CO2	0,00%
Benzine Wagenpark/machines	165	liter		452	KG CO2	0,39%
LPG	0	liter		0	KG CO2	0,00%
Subtotaal				111.253	KG CO2	95,01%
Scope 2 (indirecte emissies)						
Ingekochte elektriciteit	10.509	kWh		5.843	KG CO2	4,99%
Aardgas voor verwarming	0	m3		0	KG CO2	0,00%
Zakelijke vliegreizen	0	reizigerskilometers		0	KG CO2	0,00%
Subtotaal				5.843	KG CO2	4,99%
Totaal						
Netto CO2-uitstoot				117.096	KG CO2	100,00%

Ter vergelijking volgt hieronder de footprint over het basisjaar 2018.

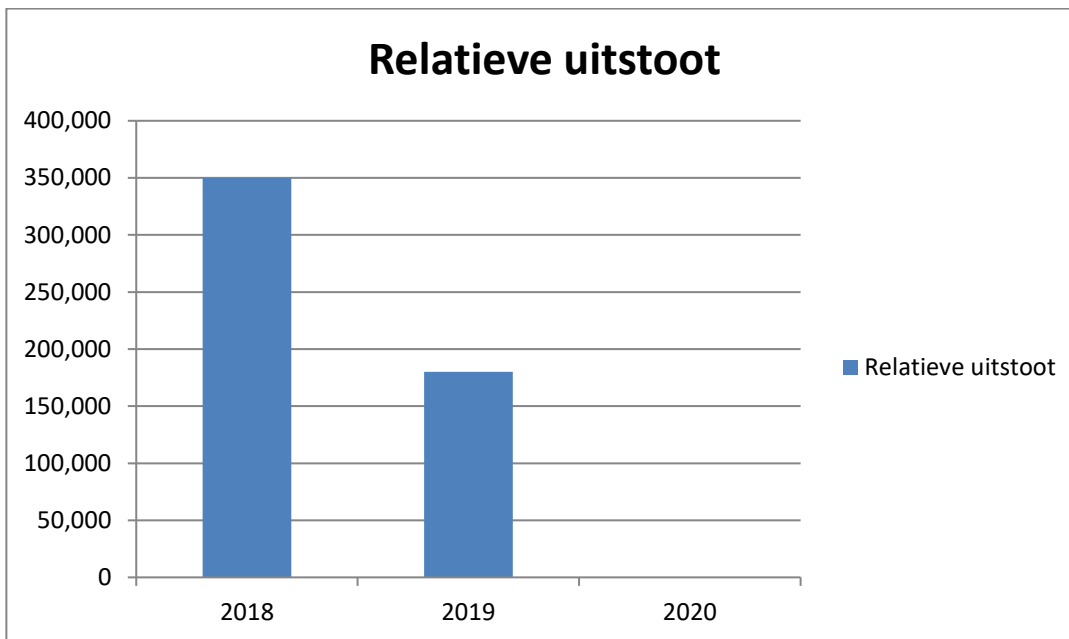
Basisjaar 2018						
Scope 1 (directe emissies)						
Totaal Dieseltank Veedijk Rosmalen	41.317	liter		133.454	KG CO2	95,32%
Totaal overige leveringen Bouwmans	0	liter		0	KG CO2	0,00%
Benzine Wagenpark/machines	180	liter		493	KG CO2	0,35%
LPG	0	liter		0	KG CO2	0,00%
Subtotaal				133.947	KG CO2	95,67%
Scope 2 (indirecte emissies)						
Ingekochte elektriciteit	10.891	kWh		6.055	KG CO2	4,33%
Aardgas voor verwarming	0	m3		0	KG CO2	0,00%
Zakelijke vliegreizen	0	reizigerskilometers		0	KG CO2	0,00%
Subtotaal				6.055	KG CO2	4,33%
Totaal						
Netto CO2-uitstoot				140.003	KG CO2	100,00%

Bij de vergelijking van beide jaren (2018 en 2019) vallen 2 dingen op.

1. De verdeling: de verdeling tussen scope 1 en 2 is nagenoeg hetzelfde: 95% (96%) van de uitstoot is in scope 1, 5% (4%) is gekoppeld aan scope 2.
2. Het totaal: de totale CO-2 uitstoot in 2019 is met 22.906 kilogram **afgenomen ten opzichte van 2018**. Dit is een afname van 16,36%.

Deze afname wordt nog groter als de CO-2 uitstoot gekoppeld wordt aan de omzet. In de onderstaande grafiek is de uitstoot gekoppeld aan de omzet.

Daarnaast heeft er 1 herberekening plaatsgevonden: n.a.v. de wijziging in de emissiefactor voor grijze stroom is de footprint over 2018 herberekend.

Grafiek 1: Uitstoot in verhouding tot jaaromzet

2.4. Kwantificeringsmethoden

Voor het kwantificeren van de CO₂ uitstoot is gebruik gemaakt van een voor Graslandbeheer op maat gemaakt model.

In het model kunnen alle verbruiken worden ingevuld. De verbruiken zijn gebaseerd op facturen en overzichten van leveranciers. Vervolgens wordt de daarbij behorende CO₂ uitstoot automatisch berekend en vergeleken met het basisjaar. Voor de inventarisatie van de CO₂ uitstoot van Graslandbeheer over het jaar 2019 zijn de emissiefactoren van <http://co2emissiefactoren.nl/> gebruikt. In het Energiemeetplan van Graslandbeheer wordt beschreven waar de brongegevens per energiestroom vandaan komen.

De gepresenteerde resultaten moeten worden gezien als de beste inschatting van de werkelijke waardes. Nagenoeg alle gebruikte gegevens voor de berekening van de CO₂ footprint zijn gebaseerd op facturen en/of werkelijk gemeten aantallen. Hierdoor is de onzekerheidsmarge zeer gering.

2.5. Projecten met gunningsvoordeel

Van komende, lopende en opgeleverde projecten waarop gunningsvoordeel is verkregen in relatie tot de CO₂-prestatieladder, wordt de CO₂-emissie gerapporteerd en geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan worden reductiedoelstellingen en –maatregelen vastgesteld, welke integraal worden opgenomen in de verschillende plannen en rapportages.

Komende projecten (aanbestedings -/gunningsfase)

- Geen

Lopende projecten (uitvoeringsfase)

- Geen

Opgeleverde projecten (nazorgfase)

- Geen

2.6. Verdeling emissie

De verdeling van de emissies tussen scope 1 en scope 2 staat in paragraaf 2.3 van dit verslag. Onderstaand de verdeling tussen kantoor en de projecten.

Emissies ingedeeld naar Kantoor versus Projecten						
Kantoor						
	5%					
Ingekochte elektriciteit	10.509	kWh		5.843	KG CO2	4,99%
Aardgas voor verwarming	0	m3		0	KG CO2	0,00%
Zakelijke vliegreizen	0	reizigerskilometers		0	KG CO2	0,00%
Subtotaal				5.843	KG CO2	4,99%
Projecten						
	95%					
Totaal Dieseltank Veedijk Rosmalen	34.304	liter		110.801	KG CO2	94,62%
Benzine Wagenpark/machines	165	liter		452	KG CO2	0,39%
LPG	0	liter		0	KG CO2	0,00%
Subtotaal				111.253	KG CO2	95,01%

Tabel 3 Verdeling kantoor - projecten

Graslandbeheer valt binnen de categorie grootte *klein*.

2.7. Conformiteit met ISO 14064-1

Dit rapport is opgesteld in overeenstemming met de ISO 14064-1, paragraaf 7. In onderstaande tabel is een cross reference gemaakt van de onderdelen uit ISO 14064-1 en de hoofdstukken in het rapport.

ISO 14064-1	§ 7.3 GHG report content	Beschrijving	Hoofdstuk rapport
	A	Reporting organization	1.1
	B	Person responsible	1.2
	C	Reporting period	1.3
4.1	D	Organizational boundaries	1.4
4.2.2	E	Direct GHG emissions	2.1
4.2.2	F	Combustion of biomass	2.1
4.2.2	G	GHG removals	2.4
4.3.1	H	Exclusion of sources or sinks	1.5
4.2.3	I	Indirect GHG emissions	2.1
5.3.1	J	Base year	1.3
5.3.2	K	Changes or recalculatons	2.3
4.3.3	L	Methodologies	2.4
4.3.3	M	Changes to methodologies	2.4
4.3.5	N	Emission or removal factors used	2.4
5.4	O	Uncertainties	2.4
	P	Statement in accordance with ISO 14064	2.7
	Q	Verification	2.7

De footprint (emissie inventaris 2019) is niet geverifieerd door een derde partij.

3 Reductiedoelstellingen

In dit hoofdstuk worden de scope 1 en 2 reductiedoelstelling van Graslandbeheer gepresenteerd. Voorafgaand hieraan is de CO2 footprint opgesteld voor scope 1 & 2 volgens eisen zoals gesteld in ISO14064-1 en het GHG Protocol. Onderstaand worden de doelstellingen gepresenteerd. In hoofdstuk 3.4 worden deze doelstellingen opgesplitst in subdoelstellingen. Alle maatregelen die worden getroffen om deze subdoelstelling te behalen, worden hier genoemd. De doelstellingen zijn opgesteld in overleg met & met goedkeuring van het management. De (sub)doelstellingen en maatregelen worden elk half jaar gereviewed.

3.1. Uitgevoerde maatregelen

Graslandbeheer is al geruime tijd bezig met het reduceren van haar footprint. Hieronder volgt een overzicht van de in 2019 uitgevoerde maatregelen:

- ✓ Minimaal 75% van de kantoren heeft een energieregistratiesysteem met terugkoppeling van het historische en actuele energieverbruik naar de gebruikers van het gebouw. Dit vond plaats bij de toolboxmeetings en bij de bijeenkomsten waarin de CO-2 Prestatieladder is opgezet en geaudit.
- ✓ 3 maandelijkse controle bandenspanning bij alle vrachtauto's
- ✓ Toepassing standaardco op vrachtwagens. Minimaal één systeem in gebruik
- ✓ Werk dichterbij huis: Waterschap Aa en Maas is in 2019 erbij gekomen. Werk voor Waterschap Rivierenland was in 2019 dichterbij huis dan in 2018. Vooral van deze maatregel verwachten wij een belangrijke uitstootreductie. Deze maatregel is een aanvullende maatregel t.o.v. de maatregellijst.
- ✓ Bedrijf maakt afspraken met collega-bedrijven over het bij elkaar stallen van materieel om transportkilometers met materieel te beperken: In het maaiseizoen worden de machines op locatie gestald
- ✓ CO2-reductie krijgt aantoonbaar aandacht in inwerktraject bij meer dan 50% van nieuwe groenvoorzieners
- ✓ Jaarlijkse controle bandenspanning bij meer dan 50% van de bedrijfsauto's
- ✓ Bedrijf stimuleert actief carpoolen tussen werknemers en kan dit aantonen: vanaf het bedrijf naar de werklocatie
- ✓ We hebben nieuw materiaal aangeschaft om zeker te weten dat het zuinig en efficiënt werkt.
- ✓ 3 maandelijkse controle bandenspanning bij > 75% van het aantal machines (kranen, graafmachines e.d.)

De voortgang van de maatregelen meten wij via het document 'Voortgang doelstellingen en maatregelen CO-2'. Dit ziet er als volgt uit:

Nr	Maatregelen	Voortgang
1.	Bedrijf kan aantonen dat (alle) persluchtinstallatie(s) jaarlijks worden gecontroleerd op lekkages.	7-1-2020: In 2019 niet uitgevoerd. 18-3: We laten keuring uitvoeren door externe partij. 30-4: nog niet uitgevoerd i.v.m. Corona
2.	Elkaar herinneren en controleren op bewust omgaan met energie.	2019: Toolbox over brandstofbesparing is niet gehouden. 3-3: Toolbox is niet gehouden. 30-4: Toolbox is gehouden op 20 april.
3.	Bij aanschaf nieuwe vrachtwagens is laag brandstofgebruik volgens marktstandaard een keuzecriterium.	2019: geen nieuwe vrachtwagen aangeschaft.

4.	10% - 20% van de brandstof die getankt wordt is aantoonbaar biobrandstof	2019: Nog niet mee begonnen
5.	75% van de chauffeurs de online training 'Het Nieuwe Rijden' laten volgen	2019: 50% van de chauffeurs. Nog niet behaald.
6.	Werkzaamheden uitvoeren in nabije omgeving van Rosmalen	7-1-2020: Inschrijving is gerealiseerd. Werkzaamheden gestart in mei 2019. Daarnaast is werk voor Waterschap Rivierenland geconcentreerd richting Rosmalen.
7.	Als er 'verder van huis' een opdracht is, is het beleid om in de buurt van de werklocatie een onderaannemer te zoeken die de opdracht kan uitvoeren.	7-1-2020: In 2019 niet van toepassing geweest
8.	Bandenspanning controleren (1x per jaar auto, 4x per jaar vrachtwagen)	7-1-2020: 2 keer per jaar

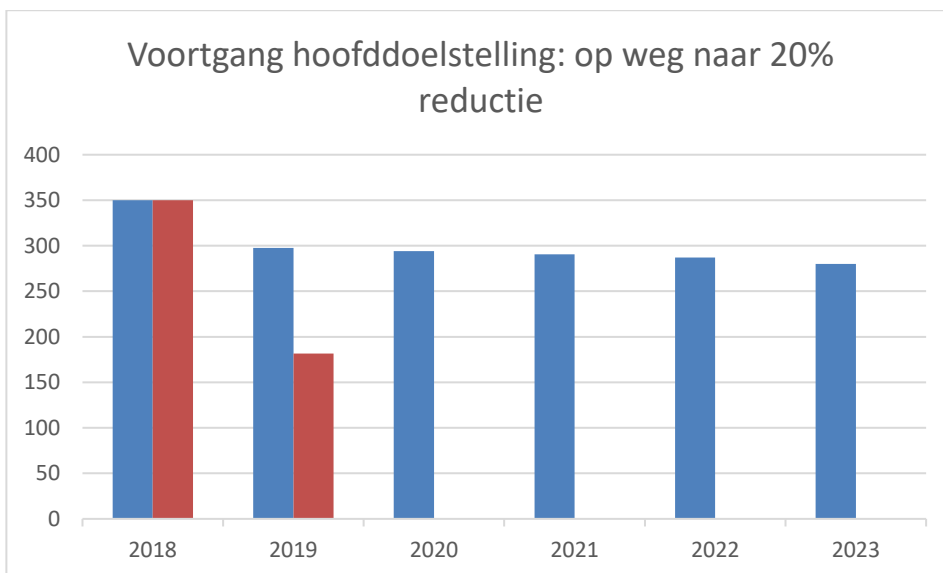
3.2. Hoofddoelstelling

Onze hoofddoelstelling is gerelateerd aan scope 1 & 2 en luidt als volgt:

Graslandbeheer wil in 2023 ten opzichte van 2018 20% minder CO2 uitstoten.*

** Deze doelstelling is gerelateerd aan de bedrijfsomzet in miljoenen Euro's.*

De voortgang van de hoofddoelstelling wordt gemeten. De resultaten worden vastgelegd in het document 'Voortgang doelstellingen en maatregelen CO2'. In grafiekvorm ziet dit er als volgt uit:

Wanneer je totale uitstoot in 2019 koppelt aan de jaaromzet, dan is de uitstoot in 2019 38% lager dan de prognose (prognose 297,5, werkelijk 182).

3.3. Maatregelenlijst

De geïmplementeerde en geplande maatregelen uit de maatregelenlijst SKAO, zijn beoordeeld op ambitieniveau. In de maatregelenlijst dd 2 april 2020 staan 17 maatregelen op 'geïmplementeerd'. Hiervan zijn er 9 geïmplementeerd in 2019 en 7 in 2020. Onze doelstellingen zijn vergeleken met sectorgenoten en uitgewerkt in het document *Ambitieniveau*. Onze doelstelling in scope 1 (19% reductie) is in vergelijking met sectorgenoten zeer ambitieus. Onze doelstelling in scope 2 is minder ambitieus. 95% van onze emissie zit in scope 1. Op basis daarvan is onze conclusie dat wij een koploper zijn met ambitieuze doelstellingen.

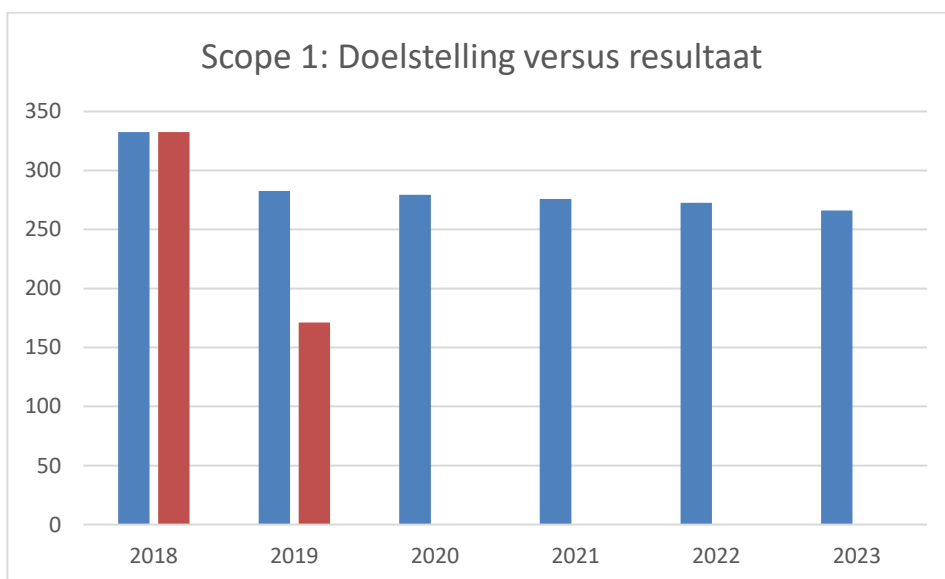
3.4. Subdoelstellingen

Elke doelstelling wordt in dit hoofdstuk verder gespecificeerd. Tevens wordt er halfjaarlijks een review uitgevoerd m.b.t. de CO₂- reductiedoelstellingen.

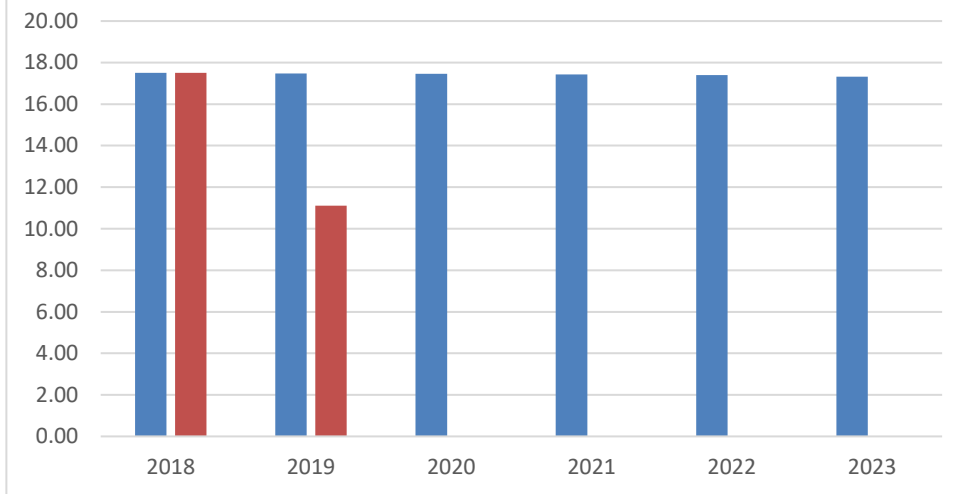
Subdoelstelling bij scope 1: Graslandbeheer reduceert de CO₂ uitstoot als gevolg van het dieselverbruik per 31-12-2023 met 19% t.o.v. 2018.

Subdoelstelling bij scope 2: Graslandbeheer reduceert de CO₂ uitstoot als gevolg het energieverbruik per 31-12-2023 met 1% t.o.v. 2018.

De voortgang van de subdoelstellingen en maatregelen wordt gemeten en vastgelegd in het document 'Voortgang doelstellingen en maatregelen CO₂'. In grafiekvorm ziet dit er als volgt uit:

Scope 2: Doelstelling versus resultaat

4 Initiatief

Het terugbrengen van CO₂-emissies gaat verder dan alleen onze eigen bedrijfsvoering. Samen met de sector en zelfs in onze keten kunnen verdere CO₂-reducerende maatregelen getroffen worden. Graslandbeheer levert hieraan graag een actieve bijdrage door deel te nemen aan dergelijk sector- en keteninitiatieven. Wij investeren in samenwerking en het delen van eigen kennis. Daar waar mogelijk maken wij gebruik van kennis die elders is ontwikkeld.

Dit hoofdstuk beschrijft de ontwikkelingen rondom onze deelname aan een initiatief.

4.1. Voortgang initiatief

In 2018 sloten wij ons aan bij het initiatief van Penning. We woonden er een bijeenkomst bij.

In het 1^e halfjaar van 2019 organiseerde Pennings helaas geen enkele bijeenkomst. Dit is besproken in het management, toen het halfjaarverslag van 2019 (januari tot en met juni) opgesteld werd. Wij hebben aan Pennings gevraagd naar de oorzaak van het niet houden van bijeenkomsten. Hun antwoord maakt duidelijk dat het beter is om een ander initiatief te zoeken. Vervolgens zijn wij op zoek gegaan naar een ander initiatief. Wij hebben daarbij een inventarisatie gemaakt van de mogelijke initiatieven die relevant kunnen zijn voor ons bedrijf. Deze initiatieven dienen in ieder geval in belangrijke mate verband te houden met onze projectenportefeuille. Er is op dit moment nog geen keuze gemaakt.

Om het initiatief in de markt te zetten, is er budget vrijgemaakt van €1.000,-. Omdat het initiatief van Pennings moeizaam verliep, konden wij helaas geen link leggen tussen de informatie uit het initiatief en onze reductiedoelstellingen & maatregelen.